

ACC. N:R M. 12917:1-3.

Landskap: Skåne Upptecknare: Wihlborg Larsson, Perstorp
Härad: N. Asbo Berättare: Alma Pålsson
Socken: Perstorp Berättarens yrke: _____
Uppteckningsår: 1953 Född år 1868 i Perstorp

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Det späda barnets klädsel och vård. s. 1-3 LUF 97.

ACC. N:R M. 12947:1.

DET SPÅDA BARNETS KLÄDSEL OCH VÅRD.

Klädsel. Spädbarnets klädsel bestod av : Linne-- med rynkad krage med spets. Tröja utanpå linnet. Den knöts med 3 band bakpå. Bestod av homullstygg, tunnt i färg av vitt med kulörta blommönster eller vitt med kulörta ränder. Blöjor bestodo av tyg i halvulle eller bomull, i fyrkantiga stycken. De viktes upp om benen på barnet. Linda som virades runt om, med början under barnets armar och fortsatte nedåt och knöts med bendelband. Lindans bredd cirka 12 å 15 cm. Dess längd cirka 2 meter. Mössa som knöts med hakband. Den var spetspydd med vita spetsar. Gossar och flickor voro lika klädda. Var- dag och helgdag samma slags kläder. Barnet togs inte utomhus förr än det blev sommar om det var fött på höst eller vår. Kläderna göm- des till att användas av tillkommande barn i familjen.

Dopdräkt. Denna var av tunnt tyg s.k. sockerduk i form av skjorta. Den knöts bakpå. Ärmerna hade påsydd spets. Spets kring halsen. Band om midjan, blått för gossar, rött för flickor. Dräktens längd över en meter. Dopmössa även den av sockerduk med Vadstenaspets. Vanligen fanns dopdräkt i varje familj, men kunde utlånas till de som ej hade. Ingen märkning med namn förekom å dopdräkt.

Spädbarnskläderna utbyttes med andra plagg, när barnet började krypa eller gå. Sen hade barnet skjorta, tröja och kolt. När barnet togs utomhus virades det i en filt om det dessförinnan ej kunde gå. Kunde barnet gå påkläddes det byxor och strumpor och sockor. Barnet bars, vanligen av modern, barnvagnar förekom ej.

Skötsel och vård. Över naveln lades ett förband av tyg, vanligen en linnelapp försedd med band som virades ett par varv och knöts. Stundom lades ett mynt mellan två linnelappar över naveln för att denna ej skulle svälla upp om barnet skrek. Förbandet byttes ej utom då det lossnade.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Suf. 97
1

Man bytte om blöjor och kläder varje morgon och lindade barnet. Behövdes ombyte av blöjor, måste det göras oftare. Barnet tvättades varje morgon med ljunt vatten och tvål. För att undvika sårighet i huden pudrades med potatismjöl. Barnet låg i knät då det sköttes. Barnet låg i vaggan om dagen och hos modern om natten. Att barn lågs ihjäl har hörts omtalas om modern var sjuk, men det förekom mycket sällan. Vaggorna voro av bräder och försedda med medar vilka kallades "gänklar". Vanligen voro vaggorna omådde, men även målade vaggor förekom hos någon. Somliga vaggor hade skärningar i mönster. På sidorna fanns utskurna hål att binda band i, för att hindra barnet falla ur, när det började resa sig. Vaggan var försedd med kudde under barnet, den kudde som var huvudgård hade örngott. Lakan fanns under barnet. Över barnet lades en filt eller vaggtäcke. Som skydd mot insekter lades en bit gardin eller moderns brudslöja. Barnet fick sitt första mål för dagen på morgonen då det vaknade. Sedan var tredje eller fjärde timma, eller om det ansågs behöva dessemellan. Modern borde dricka mjölk för att få mycket di. Även s.k. ölsupa ansågs digivande. Barnet diade ungefär ett år, stundom något längre tid. Hade modern för mycket mjölk tömdes bröstet med en dipump. Hade hon för lite, måste barnet få något annat än modersmjölken, vanligen komjolk å flaska. Flaskan var försedd med glasrör och gummislang av apoteksvara. Mjölken kunde utbytas mot havrevälling kokt på havremjöl, socker och vatten. Var mjölk för tjock späddes den med vatten. Som tröstnapp användes en tygbit i vilken det var ivirat deg av smör, bröd och socker. Genom tyget trädde en träpinne för att hindra barnet svälja nappen och kväva sig. Barn kunde få eksem och behövde då smörjas med något fettämne. Vid tandsprickningen var barnet ofta kinkigt. Barnet vaggades ofta, i synnerhet då det skrek. Berätterskans moder brukade vaggan med ena foten till vilken det var ett snöre, samtidigt som hon trampade vävstolen med andra foten..

Vaggvisor sjöngos för det mesta vid varje vaggning. Dessa visor voro mest allmogevisor av många slag. Bäst voro de som det gick att vagga i takt efter. Då barnet skulle avvänjas insmordes bröstvårtorna med malörtsvatten. Sedan fick barnet fastare föda. Det fanns de som tuggade bröd och smör samman och gävo barnet. Vanligast var gröt den första födan. Mjölk fick barnet dricka så mycket det ville. Somliga barn voro mera kinkiga än andra, detta kunde vara förhållandet bland syskon. När barnet var årsgammalt brukade det få lära sig hålla sig torrt. Barnet brukade få krypa omkring på golvet så snart det kunde. Gå lärde sig barnet vanligen vid ett års ålder. Det fanns barn som gingo innan året, men det fanns även de som voro flera månader över året innan benen kunde bära dem. De barn som gingo tidigt fingo ofta krokiga ben i synnerhet om de voro tunga, denna krokighet växte emellertid senare bort. Visade sig krokigheten bestående och benbyggnaden blev svag, samt ögonen voro insjunkna ansågs barnet ha "skäver" och togs då till en "skäverkvinna" som botade det onda. Vad denna kvinna gjorde med barn var alltid en av henne bevarad hemlighet. Till henne togs barnet vid månskifte, hon skulle ha barnet i sitt behandlingsrum både före och efter månskiftet. Barnen blevo alltid friska efter att ha varit hos denna kvinna ! Säkerligen var denna metod ett självbedrägeri hos modern, men tron härpå var stark och allmänt utbredd. Barnen hade tydligen engelska sjukan och denna försvann då barnen fingo sådan föda som motverkade åkomman.

Ovan relaterade avser barn i lantbrukarehem i Perstorps socken under 1800 talets senare hälft. Samma torde vara att säga om barn i hantverkarehem. Någon större skillnad mellan torpare och bönder kan knappast ha förekommit, möjligen saknades lakan i torparnes vaggor och lån av dopdräkter förekom mera hos dem. (Upptecknarens anm.)